

FAQ ON CORONAVIRUS IGBO

AJUỌ AZAA BANYERE ỌRỊA CORONAVIRUS (COVID 19)

WHO na-agà n'ihu na-eneta ma na-eme ihe ndị kwasírị ekwesi banyere mgbasa ọrịa a. A ga-ewetawanye ajua azaa dika a na-amatawanye ihe banyere ọrịa COVID-19, etu o si agbasa na etu o si emetuta ndị mmadụ n'ụwa dum.

Maka inwetawanye ozi, na- banye mgbe niile n'ihuakwukwọ WHO maka coronavirus

<https://www.who.int/emergencies/diseases/coronavirus-2019>

GİNİ BỤ CORONAVIRUS?

Coronaviruses bụ ọtụtu nje nke nwere ike ịwetara anụmanụ maqbụ mmadụ ọrịa. A bịa na mmadụ, ọtụtu nje corona na-eweta ọrịa okuku ume, malite n'oyi, ruo na nnukwu ọrịa ndị dika Middle East Respiratory Syndrome (MERS) na Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS). Nke achopütara na nso nso a bụ nje corona na-ebute ọrịa coronavirus a na-akpọ COVID -19.

GİNİ BỤ COVID-19?

COVID -19 bụ ọrịa ofufe nke nje corona achopütara n'ikpeazua na-ebute. Amaghịbu maka nje a na ọrịa ọhụ a tupu ọ malite igbasa n'obodo Wuhan, China n'ọnwa December 2019.

KEDÜ AKARA NJIRIMARA COVID-19?

Akara ndị ejikarị ama ọrịa COVID -19 bụ ahụ ọkụ, ike ọgwugwụ na ụkwara kpọro nkụ. Ụfodụ mmadụ ọ na-arịa nwere ike ịnwe ahụ mgbu, imi mkpochi, imi ịgba mmiri, ọnya akpíri maqbụ ọnụnyụ. Akara ndị a na-adịba ọbere ma jiri nwayoq malite. Ụfodụ mmadụ butere nje a anaghị enwe akara ndị a maqbụ rịa ọrịa. Ọtụtu mmadụ (mmadụ asatụ n'ime mmadụ iri) na-agbake n'ọrịa a n'enweghi mkpa nlekọta ahụike pürü iche. Ihe dika otu onye n'ime mmadụ isii ọbụla butere ọrịa COVID -19 n'ada na nnukwu ọrịa ma nwee ihe isi ike n'iku ume. Ndị megoro okenye na ndị nwere ọrịa ndị ọzọ dika ọbara mgbali enu, ọrịa obi maqbụ ọrịa shuga, bu ndị kacha nódụ n'ọnqdụ ịda na nnukwu ọrịa. Ndị nwere ahụ ọkụ, ụkwara na ihe isi ike nke iku ume kwasírị ije ka enye ha nlekọta ahụike.

KEDÜ ETU ỌRỊA COVID-19 SI AGBASA?

Ndị mmadụ nwere ike ibute ọrịa COVID -19 site n'aka ndị ọzọ bu nje ọrịa ahụ. Ọrịa ahụ nwere ike ịgbasa site n'otu onye fere n'onye ọzọ site n'ümü irighiri mmiri si mmadụ n'ime ahụ maqbụ n'ọnụ nke na-efesa oge onye bu ọrịa COVID -19 na-akwa uko wara maqbụ na-ekupu ume. Ümü ọbere mmiri ndịa na-ayosa n'elu ihe dị iche iche dị na gburu gburu onye dị otu a wee mechaa metụ ha n'anya, imi maqbụ ọnụ. Ndị mmadụ nwekwara ike ibute ọrịa COVID- 19 ma ha kuru ümü ọbere mmiri ndị a sitere n'imí maqbụ ọnụ onye bu COVID-19, onye na-akwapụta maqbụ na-ekupute irighiri mmiri ndị a. N'ihi nke a, ọ dị mkpa na mmadụ ga-enye ihe gafere otu mita (fiit ato) n'etiti ya na onye ọrịa.

WHO na-enyocha nchocha na-agà n'ihi ugbu a banyere ụzọ dị iche iche esi agbasa ọrịa COVID-19. O ga-agakwa n'ihi ịdị na-agbasa ozi maka nchopụta ọhụ ọbụla e nwetara.

Nje na-ebute ọrịa COVID-19 ọnwere ike ịgbasa site n'ikuku?

Nnyocha ndị e mere ruo ugbua na-egosi na nje na-ebute COVID-19 kacha agbasa site na mmadụ ịmetụta irighiri mmiri ihe e kuputere n' ume karja site ikuku. Gụo azịza maka ajụjụ nke sịri "Kedụ etu ọrịa COVID-19 si agbasa".

Mmadụ ọ ga ebutenwu COVID-19 site n'aka onye enweghi akara eji mara ya bụ ọrịa??

Ụzọ kacha enu esi e bute ọrịa, bụ site n'irighiri mmiri nke onye na-akwa uko wara kwapütara. Mmadụ ibute ọrịa COVID-19 site n'aka onye enweghi akara eji mara ya bụ ọrịa ma ncha pere mpe nke ukwuu.

Otu ọ dị, ọtụtụ mmadụ nwere ọrịa COVID-19 na-enwe nanị ọbere akara njiri mara ya. Nke a bụkarị eziokwu n'oge ọrịa ahụ nō n'oge mmalite. N'ihi ya, mmadụ nwere ike ibute ọrịa COVID-19, iji maatụ, site n'aka onye nwere nanị ọbere uko wara na-adịghịkwa arịa ọrịa. WHO na-enyocha nchocha a na-eme ugbua banyere oge COVID-19 ji ekesa. O ga agakwa n'ihi ịgbasa ozi banyere nchopụta ọhụ ndị e nwere.

E nwere m ike ibute ọrịa COVID-19 site na mposi onye nwere ọrịa ahụ?

Ọnọdụ mmadụ ibute COVID-19 site na mposi onye nwere ọrịa ahụ dị mpe. Dịka nnyocha ndị mbụ e mere na- egosi na nje a nwere ike ịdị na mposi oge ụfodụ, ọrịa a ịgbasa site na mposi abughị jhe ejiri mara ya. WHO na-enyocha nchocha na-agà n'ihi banyere ụzọ dị iche iche COVID-19 si agbasa. Oga-gakwa n'ihi ịgbasa ozi banyere nchopụta ọhụ ndị e nwere. Iji gbanahụ ihe ọghom nwere ike ịdapụta, ọ dị mpka na mmadụ ga na-akwọ aka mgbe ọbụla ọ jere n'ụlọ mposi na tupu o rie nri.

Gịnjị ka m ga-eme iji chekwaa onwe m ma gbochie mgbasa ọrịa??

Amụma nchekwa dị iche iche maka ọnye ọbụla.

Gbaa mbọ mata ozi ọhụ ndị e nwere maka mgbasa ọrịa COVID-19 nke dị na website WHO na site n'aka ndị isi ahụike n'etiti nakwa mpaghara gi. Ọtụtụ mba enwela ndị bu ọrịa COVID-19 ebe ọtụtụ ndị ọzọ nwegolu mgbasa ọrịa ahụ. Ndị ọchịchị na China na ụfodụ mba ndị ọzọ ebelatala maqbụ kwusị mgbasa ọrịa ahụ n'obodo ha. Otu ọ dị, onweghi onye mara jhe nwere ike jme, ya mere, uche gị dị ya oge nile maka ịnweta ozi ọhụ.

I nwere ike jbelata ohere i nwere ibute maqbü gbasaa COVID-19 site na-ime ihe ndị a iji kee nkwicha.

- Were ihe eji edebe aka ọcha nwere alkohol maqbü mmiri na ncha na-akwọ aka gi nke ọma mgbe nile.

N'ihi gini?, iji mmiri na ncha maqbü ihe nwere alkohol n'akwọ aka gi na-egbu nje dí iche ihe nwere ike idí gi n'aka.

- Hụ na e nwere otu mita (fii ato) n'etiti gi na onye ọbula na-akwa uko wara maqbü ne-eti uzere. N'ihi gini?, oge mmadụ na-akwa uko wara maqbü n'eti uzere, ọbere mmiri nwere ike isi n'imị maqbü ọnụ ha na-efeputa. Ọburụ na i nodule onye dí otu a nso nke ukwuu, i nwere ike ikuru irighiri mmiri ndị a, nke gụnyere nje COVID-19 ahụ ma ọ bürü na onye ahụ na-akwa uko wara bu ya bụ ọri.
- Zeere ịmetụ aka n'anya, imi na ọnụ gi.

N'ihi gini?. Aka n'ebitụ ọtutụ ihe. Ọ nwekwara ike ibite nje dí iche ihe. Ngwa ngwa aka bitere nje ọbula, ọ nwere ike itinye ya n'anya, imi maqbü ọnụ gi. Nje ahụ nwere ike isite ebe ahụ baa n'ahụ gi ma nwekwaa ike ịme ka i daa n'orịa.

- Gbaa mbọ hụ na gi na ndị nō gi gburu gburu na-agbaso ezi usoro adimochha n'okuku ume. Nke a pütara ijikọ nku aka gi wee kpuchie ọnụ na imi gi maqbü iji tishuu kpuchie ha oge i na-akwa uko wara maqbü na-eti uzere. Tufuo tishuu ahụ n'ebe kwasirị ekwesi ngwa ngwa i mechara nke a.

N'ihi gini?. Irighiri mmiri na-agbasa nje. Site na-igbaso ezi adimochha n'okuku ume, i ga-echekwa ndị nō gi gburu gburu n'aka orịa ndị dika oyi, azuzụ na COVID-19.

- Ọ bürü na ahụ esighi gi ike, nodule n'ulọ. Ọ bürü na i na-enwe ahụ ọkụ, uko wara na ihe isi ike n'iku ume, gaa ulọ ahụike ma kpọ n'ekwenti tupu i gaba. Gbasoro ntuziaka ndị isi ahụike na mpaghara gi nyere.

N'ihi gini?. Ndị ọchichị dí n'aka n'etiti nakwa mpaghara gi ga-enwe ozi ndị bụ ebe anō banyere etu ịhe si kwuru na mpaghara i nō. I bu ụzọ kpọ n'ekwenti ga-emye onye ọrụ ahụike gi ọhere ịgwa gi ulọ ahụike kwasirị ekwesi i ga-aga. Nke a ga-echekwaba gi ma nye aka gbochie mgbasa nje dí iche ihe na ọrịa ofufe ndị ozo.

- Na-agụ ozi ndị ọhurụ e nwere banyere ebe COVID-19 kacha akpa mkpa mkpa (obodo maqbü mpaghara COVID-19 na-agbasa ka ile ọkụ). Ọ bürü na ọ ga-ekwe ọmume, zeere ime njem, ọkacha ọburụ na i bụ onye mebegolu okenye maqbü na i nwere ọrịa shuga, obi maqbü ọrịa ngụ.

N'ihi gini?. Ọhere gi ibute COVID-19 n'ime mpaghara ndị a diwanye elu.

**Amumma nchekwa maka ndị nō maqbụ jere mpaghara ndị ọria COVID-19 na-agbasa n'ime abalị
iri na anọ gara aga.**

- Gbasoro usoro ndị e depütara tupu nke a (Amumma nchekwa dì iche iche maka onye ọbụla)
- Nodụ iche site n'ịnọ n'ulọ ma ọ burụ na ịhụtaba na ahụ e sighi gi ike, ọ bülagodu na ọ
bu obere njiri mara dì ka isi ọwụwa obere ahụ ọkụ (centigrate iri ato na asaa na ụma
ato maqbụ karịa) na obere imi na-ariputa gi' ruo mgbe i gbakere. Ọ burụ na ọ dì oke
mkpa na mmadụ ga na-ebutere gi ihe ndị dì gi mkpa maqbụ na gi onwe gi ga apụ ilo,
omumatu, i ga zuta nri, yiri ihe mkpuchi ihu, iji zeere ibunye ndị ọzọ ọria ahụ.
N'ihi ginị? Izeere gi na ndị ọzọ ịmetukọ ahụ na i ga n'ulọ ahụike ga-enye ulọ ahụike ndị a
ohere ịrwanye ọru n'uzo dì ire ma nye aka chekwaa gi na ndị ọzọ megide ibute COVID-19
na nje ndị ọzọ.
- Ọ burụ na i nwebe ahu ọku, ukwara na ihe isi ike n'iku ume, chọq ndumodụ ahu ike
na-atufughị oge n'ihi na nke a nwere ike ịbü n'ihi ọria okuku ume maqbụ nnukwu
ọria ọzọ. Kpọq n'ekwenti tupu i gaba ma koqoro ọnye ọru ahụ ike gi banyere njem
ọbụla i mere na nso nso a maqbụ ndị njem gi na ha mekorọ ihe.
N'ihi ginị? Ikpo tupu i gawa ga-enye ọnye ọru ahụike gi ohere igwa gi ulọ ahụ ike
ikwesịri ịga na-atufughị oge ọbụla. Nke a ga-enye aka gbochie mgbasa ọria COVID-19
na nje ndị ọzọ.

Mmadụ ịbute ọria a dabeere n'ebe onye ahụ nō ọkacha ma ọria COVID-19 ọ na-agbasa n'ebe
ahụ.

Maka ọtụtu ndị mmadụ nō n'ọtụtu ebe dì iche iche, ibute ọria COVID-19 ka dì ọbere. O tu ọ dì, e
nwere ọtụtu obodo na mpaghara dì iche iche n'ụwa ọria a na-agbasa. Ndị bi maqbụ na-agha na mpaghara
ndị a nō na nnukwu ọnọdu ịbute ọria COVID-19. Goomenti na ndị na-ahụ maka ahụike na-agbasi mbọ ike
oge ọbụla achopütara onye butere ọria ahụ ọhụ. Gbaa mbọ gbasoro mmachi ọbụla emere maka ime
njem, ngaghari maqbụ ọgbakọ igwe mmadụ. Ime ihe ndị a chọq iji gbooo ọria a ga-ebelata ọnọdu gi
onwe gi ibute maqbụ gbasaa ọria COVID-19.

E nwere ike imeri ma kwusị mgbasa ọria COVID-19 dika esi gosi na China na ụfodụ mba ndị ọzọ. O dì
oke mwute na ọria a igbasa n'ebe enweghịbu ya nwere ike ịdaputa ike ike. O dì mkpa na i ga-ama etu
ọnọdu si kwụrụ n'ebe ịnọ na ebe i chọq ịga. WHO na-eweputa ozsi ọhụ kwa ụbochị banyere ọnọdu
COVID-19 n'ụwa niile. I ga-ahu ihe ndị a na:

<https://www.who.int/emergencies/dcoronavirus-2019/situationreports/>

Ọria COVID-19 na-eweta na-adị obele ọkacha n'ümụaka na ndị ka na-eme okenye ọhụ. Otu ọ
dì, ọ nwere ike iweta nnukwu ọria: ihe dika otu n'ime mmadụ ise butere ọria ahụ kwesịri ịga n'ulọ ahụike
maka nlekota anya. Nke a mere na ọ bughị ihe iju anya ndị mmadụ ịdị na-enwe nchekasị banyere etu

mgbasa ọrịa COVID-19 ga-esi metụta ha na ndi ha hụru n'anya. Anyị nwere ike iji nchekasị a, rụo ọrụ iji chekwaa ọnwe anyi, ndi anyi hụru n'anya na obodo anyi di iche iche.

Nke mbụ n'ihe ndi anyi ga-eme bụ ịdị na-akwọ aka nke ọma uboro uboro na ijikọ nku aka anyi wee kpuchie imi na ọnụ anyi maqbụ iji tishuu kpuchie ha mgbe ọbụla anyi na-akwa ụkwara maqbụ na-ezi imi.

Nke abụo, na-agụ ozị ma na-agbaso ndụmọdụ ndi isi ahụike na mpaghara nke gi gụnyere mmachi ọbụla amachiri ime njem, ngagharị na ọgbakọ di iche iche.

Mụta ihe ndi ọzọ banyere etu i ga-esi na-echekwa onwe gi na :

<https://www.who.int/emergencies/dcoronavirus-2013/advice-forpublic>.

Onye nwere ike ịda na nnukwu ọrịa n'ihi ọrịa a?

Dịka ka anyi ka na-amụ etu COVID-19 si eme ndị mmadụ, ndị okenye na ndi nwere ọrịa ha n'arịabu (dị ka ọbala mgbani enu, ọrịa obi, ọrịa ngụ, kansa maqbụ ọrịa shuga) dị ka ọ na-arịa ha nnukwu ọrịa karịa ka o sị arịa ndị ozọ.

Ogwụ nje (antibiotics) ọ na-egbochi maqbụ na-agwọ ọrịa COVID-19?

Mba. Ogwu nje anaghị arụ ọrụ megide nje ndi bekee na-akpọ virus, nani nje nke bekee kpọro bacteria ka ọ na-egbu. Ekwasighị iji ogwu nje(antibiotics) mere ihe mgbochi maqbụ ogwugwo ọrịa COVID-19. A ga-eji ha mee ihe iji gwọọ ọrịa nje (bacteria) nanị dị ka ntụziaka dibịa bekee nyere si dị.

O nwere ogwu na usoro ndi nwere ike igbochi maqbụ gwọọ ọrịa COVID-19?

Dịka ọ nwere ụfodụ usoro ogwugwo ndi oyibo, ọdinala maqbụ ezinaulọ nwere ike ibelata akara njirimara COVID-19, o nweghi ihe ịgba akaebe na-egosi na ogwu enwere ubua ga-egbochi maqbụ gwọọ ọrịa ahụ. WHO a naghi ekwu ka mmadụ zụrụ ogwu ọbụla masịri ya nke gụnyere ogwu nje(antibiotics) dịka ihe a ga-eji gbochie maqbụ gwọọ COVID-19. Otu ọ dị, o nwere ọtụtụ nnwale a na-eme ubua ndị gụnyere ma ogwu oyibo ma ogwu ọdinala. WHO ga-agà n'ihi n'iweta ozị, ngwa ngwa e nyochapụtaara ihe ọhụru banyere ọrịa ahụ.

O nwere ogwu mgbochi, ogwu maqbụ ogwugwo maka ọrịa COVID-19?

Ọ nwebeghi. Ruo ubua ọ nweghi ogwu mgbochi maqbụ ogwu ọbụla e nwere, na-egbochi maqbụ na-agwọ COVID-19.

Mana ndi butere ɔrja ahụ kwasịri inye nlekota ahụike iji belata nsogbu ndi ɔrja ahụ na-eweta. Ndị ọ na-arịa nnukwu ɔrja kwasịri ịnọ anō n'ulọ օgwụ. Ọtụtụ ndị ɔrja ji na-agbake n'ihi nLekota anya malitere n'oge. Nnyocha maka օgwụ mgbochi na ụfodụ օgwụ ndị e nwere ike iji gwọọ ɔrja ahụ na-aga n'ihi. A na-enyocha ha site na-inwale etu ha si arụ օru n'ahụ ndi ɔrja ahụ ji. WHO na-achịkota mbọ ndi a na-agba iweputa օgwụ mgbochi na օgwụ ndi a ga-eji na-agwọ COVID-19.

Uzọ ndi kacha arụ օru iji chekwa onwe gi na ndị ozọ ka unu gbanahụ ɔrja COVID-19 bụ ịkwọ aka nke ọma ugboro ugboro, were nkuaka gi ijikorọ ejiko maqbụ tishuu kpuchie uko wara gi, debe ohere otu mita(fiit ato) n'etiti gi na ndị mmadụ na-akwa uko wara maqbụ na-eti uzere (! ga-ahu usoro ndi dị oke mkpa i ga-eji chekwaa onwe gi ka i gbanahụ ɔrja coronavirus ọhụrụ).

COVID-19 na SARS ọbü otu ihe?

Mba. Nje na-eweta ɔrja COVID-19 na nke wetara mgbasa Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS) n'afo 2003 bụ nwanne, ma ɔrja ha na-eweta dị iche iche.

SARS di njọ karịa COVID-19 ma etu o si agbasa dị ọbere nke ukwu n'etu COVID-19 si agbasa. E nwebeghi mgbasa ɔrja SARS ebe ọbüla n'ụwa kamgbe afo 2003.

Ekwasịri m ịna-eyi ihe mkpuchi ihu (mask) iji chekwaa onwe m?

I ga na-eyi mask ma ọ bụrụ na ị nwere akara ejirimara ɔrja COVID-19 (okacha uko wara) maqbụ na i na-elekota onye nwere ike ị na-arịa ɔrja COVID-19.

Q bụ nanị otu ugboro ka a na-eyi mask. Q bụrụ na ị noghi n'ɔrja maqbụ na-eleta onye ɔrja, ị mara na ị na-ala mask n'iyi. Mask dị uko n'ụwa nile, nke mere WHO ji agwa ndi mmadụ ka ha na-eyi mask nanị oge ọ dị mkpa.

WHO na-enye ndumodụ ka a na-eyi mask nlekota ahụike oge ọ kwasịri iji mee ka-agbara ịdị na-eyi mask oge adabaghị (gụa ozi banyere iyi mask).

Uzọ ndi kacha arụ օru ị ga-esi chekwaa onwe gi na ndị ozọ ka ụnụ ghara ibute COVID-19 gunyere ịkwọ aka gi ugboro ugboro, were nku aka i jikorọ ejiko maqbụ tishuu kpuchie uko wara gi nakwa ịhụ na e nwere ohere di otu mita (fiit ato) n'etiti gi na ndị na-akwa uko wara maqbụ na-eti uzere. Gụa usoro ndị dị oke mkpa i ga-esi gbanahụ ibute coronavirus ọhụrụ maka inwetawanye ozi.

Kedu etu e si eyi, na-eyipu were mask na-eme ihe ma na-atụfu ya?

1.Cheta, ọ bụ nanị ndị օru ahụike, ndị na-elekota ndị ɔrja na ndị na-enwe nsogbu okuko ume dị ka ahụ ọkụ na uko wara kwasịri ịdị na-eyi mask.

- 2.Were ihe nwere alkohol e ji eme ka aka dí ọcha maqbụ mmiri na ncha kwọq aka gi tupu i metụ mask aka.
 - 3.Were mask lelee ka ì mata ma ọ dökara adokpa maqbụ nwee ọghere.
 - 4.Mata akukụ nke kwesịri idí n'elu (ebe e nwere eriri igwe).
 - 5.Gbaa mbọ hụ nke kwesịri idí na mpata ka i tnyere na mpata (akukụ e tere mgba).
 - 6.Debe mask ahụ n'ihu gi. Tinye eriri igwe ahụ maqbụ akukụ siri ike n'ebe e meere ya ọnodụ ka ọ dabaa na-etu imi gi dí.
 - 7.Dötuo ike mask ahụ ka o kpuchie gi ọnụ na ụgba ntị.
 - 8.I were mask mechaah ihe, si n'azụ ntị gi, wepu eriri ahụ na-adọ adọ ka ì na-evezugha mask ahụ n'ihu gi na akwa gi iji gbanahụ imetụ ebe nwere ike inwe nje na mask ahụ.
 - 9.Tụnye mask ahụ n'igbe ahịhịa nwere okwuchi ngwa ngwa iji ya mechaah ihe.
 - 10.Kwọq aka gi ka ọ dí ọcha, oge i metuchara maqbụ tufuchaa mask ahụ-were ihe e ji akwụaka nwere alkohol maqbụ, ọ bụrụ na aka gi luru inyi, were mmiri na ncha kwọq ya.
-

Kedu oge COVID-19 na-anorū n'ahụ mmadụ tupu ọ malite igosi onwe ya?

Oge COVID-19 na-anorū tupu ọ malite igosi onwe ya pütara malite oge nje ahụ bara mmadụ ahụ rwoo mgbe ọ malitere igosi akara njirimara ya. Ọtụtụ ihe e wepütara na-egosi n'oge a bụ malite n'otu ụboghị rwoo mkpụrụ ụboghị iri na anọ, ọkacha n'ihe di ka mkpụrụ ụboghị ise o ji baa n'ahụ mmadụ.

A ga-eme ka ì mata ozi ọzọ banyere nke a dí ka ozi na-apütawanye.

Mmadụ o nwere ike isi n'anumānụ bute ọrịa COVID-19?

Coronaviruses bụ ọtụtụ nje bụ ụmụnne nke na-arịakarị ụmụanumānụ. Ndị mmadụ na-ebute nje ndị a mgbe ụfodụ nke nwere ike ịgbasa rute ndị ọzọ. Ọmụma atụ, SARS-CoV bụ ọrịa a na-ahụ na civet cat.

MERS-CoV bụ ọrịa kamel na-ekesa. Achopütabeghi anumānụ ndị nwere ike idí na-ebu ọrịa COVID-19.

Iji chekwaa onwe gi, dí ka oge ì na-eje n'ahịa a na-ele ụmụ anumānụ, zeere imetụ anumānụ maqbụ ihe ọbụla ahụ. Hụ na ì na-echekwa nri gi nke ọma mgbe niile. Hie asaa n'anya oge iji anụ esighị esi, mmiri ara ehi maqbụ akukụ ahụ anumānụ eme ihe iji gbanahụ ibute ọrịa ma gbanahụ iri anụ esighị esi maqbụ nke esighị nke ọma.

E nwere m ike isi n'anumamanu m na-azụ n'ulọ bute COVID-19?

Ọ nwere otu nkita e nwetara akukọ na o butere ọrịa ahụ na Hong Kong, ma ruo ugbua, o nweghi ihe ịgba akaebe e nwere na nkita, nwa ologbo, maqbụ anumamanu ọbụla mmadụ na-azụ n'ulọ nwere ike ikesa ọrịa COVID-19.

COVID-19 bụ ọrịa na-agbasakarịcha site n'irighiri mmiri ndị na-apụta oge onye bu ya bụ ọrịa na-akwa ụkwara, na-eti uzere maqbụ na-ekwu okwu.

Iji chekwa onwe gi, na-akwọ aka gi nke ọma mgbe niile. WHO na-aganihi itinye anya na mmiri maka nchoputa ọhụru ndị e nwere banyere ọrịa a na ọkpurukpu okwu ndị ọzọ maka COVID-19. Ọ ga-ewepụta ozi ngwa e meere nchoputa ọhụru.

Ruo ole mgbe ka nje a na-anọ n'ihe ọbụla abughị mmadụ tupu ọ nwụọ?

O doghi anya oge nje na-ebute COVID-19 na-anodebe n'ihe ndị abughị mmadụ tupu ọ nwụọ, ma ọ dị ka ọ na-akpa agwa dika coronavirus ndị ọzọ. Nnyocha na-egosi na coronavirus (gụnyere ozi enwetara banyere nje COVID-19 na mbụ) nwere ike jno n'ihe ọ dị ruo awa olemole maqbụ ọtụtụ ụbochị. Nke a nwere ike ịdabere n'ọnodụ di iche iche (omuma atụ, ụdị ihe ọ dị na ya, etu gburu gburu ebe ọ dị si dị ọkụ maqbụ juo oyị).

Ọ nwee ebe ọbụla i na-eche na nje ahụ dị, were ọgwụ e ji egbu nje sachaa ya iji gbuo nje ahụ ma chekwa onwe gi na ndị ọzọ. Were ihe a na-ete n'aka nwere alkohol sachaa aka gi maqbụ were mmiri na ncha kwọq ha. Zeere imetu aka n'anya, ọnụ na imi gi.

Mmadụ isi na mpaghara e nwere ọrịa COVID-19 nata ngwugwu, ọ nwere ike ime ka onye ahụ bute ọrịa ahụ?

Ee. Ọnọdụ onye bu ọrịa a ime ka ngwa ahia nweta ya dị mpe. N'otu aka ahụ, mmadụ ibute nje na-eweta COVID-19 site na ngwugwu nke e bugharigoro, ma bürü nke gabigagoro ụdị ọnọdụ na ihu igwe di iche iche di mpe.

Ọ nwere ihe mụ ekwesighị ime?

Ihe ndị a di n'okpuru e nweghi ike igbochi ọrịa COVID-19. Ha nwekwara ike iwetara mmadụ nsogbu:

- ❖ Ise anwụrụ
- ❖ Iyi ọtụtụ mask n'otu oge
- ❖ Ịnụ ọgwụ nje antibiotics (Gụo ajụjụ nke iri "O nwere ọgwụ maqbụ usoro ịgwọ ọrịa nwere ike igbochi maqbụ gwọq COVID-19?").

K'osiladi, օ bürü na i nwere ahụ օkụ, ụkwara na nsogbu n'iku ume gaa n'ụlọ ahụike na-atụfughị oge iji belata օghom nke ịrịa nnukwu օrịa ofufe karịri nke i na-arịa ma gbaa mbọ hụ na i koro onye օrụ nlekota ah ike gi etu isi mee njem na nso nso a.

A maara ebe coronavirus ahụ na-ebute COVID-19 si?

Ka օ dị ugbua, amabeghi ebe SARS-CoV-2, bụ coronavirus (CoV) na-ebute COVID-19 si puta. Ihe igba akaebe niile na-arụtu aka na SARS-CoV-2 si n'anumamanu tinyere na օ bughi nje arụru arụ.

Nje SARS-CoV-2 bụ nje a na-enekarị anya na o ji ụsụ mere ebe obibi. SARS-CoV-2 so n'otu nje nke bụ ụmụnne nke gunyekwara SARS CoV na ụfodụ CoV ndị օzọ ndị abughi ụsụ. MERS-CoV sokwa n'otu a, ma օ dìwaga nnukwu iche.

Kedụ ka nje SARS-CoV-2 si fere ndi mbụ o mere?

Ndị mbụ achopütara butere օrịa COVID-19 bụ ndị nọ n'obodo Wuhan, China n'ọnwa December 2019. N'oge a, օ gaghi ekwe omume ikpebi etu ndi nọ na China siri bute nje SARS-CoV-2.

Otu օ di, SARS-CoV, bụ nje wetara mgbasa օrịa SARS n'afọ 2003, si n'anumamanu ndị o ji mere ọnodụ (civet cat) bụ anumamanu a na-azụ azụ wee wubanye na mmadụ ma gbasaa n'etiti ndi mmadụ. N'otu aka ahụ, a na-eche na SARV-CoV-2 si n'anumamanu օ na-anụ wee banye n'ime mmadụ na mbụ, ma օ ga-burịrị na o nwere ebe օzọ օ banyere, ya bụ ụdị anumamanu օzọ tupu օ baa n'ime mmadụ. Anumamanu a nwere ike ịbü nke mmadụ na-azụ nke nwere ike ịbü anụ ụlọ, anụ ọhịa maqbụ anụ ọhịa a na-azụ n'ụlọ, ma k'ọdị ugbu a, a chopütabeghi anumamanu nke օ bụ.

Օ bürü na achopütaghị ma gboo nje a, օ ga-agà n'ihi na-eselite isi n'etiti ndi mmadụ tinyere igbasa ọhụrụ dị ka ndị nke anyị na-agabiga ugbu a.